

Ne se predajati zanosu zmagoslavja

V koroškem, pa tudi v delu našega tukajšnjega tiska je še vedno vse polno zanos nad »porazom« avstrijske vlade pri štetju manjšine na Koroškem in Gradiščanskem. Toda ta zmagoslavni zanos ne more biti čisto iskren, vsekakor pa ne sme biti dolgotrajen. To bi pomenilo podcenjevati nasprotnika, ki je namazan z vsemi žavbami in ima še dolgo prakso ne samo v izigravanju določil avstrijske državne pogodbe, kar zadeva slovensko manjšino, ampak v zavlačevanju in odlaganju izpolnitve vsakršne obveznosti, ki mu je bila kdaj naložena ali h kateri se je celo sam zavezal.

Od »štetja« 14. novembra sta minila že več kot dva meseca in vendar ni avstrijska vlada dala še nobene pobude za to, da bi se stvari premaknile z mrtve točke in bi skušala v neki obliki — kakor bi si jo pač morala zdaj zamisliti — uresničiti 7. člen državne pogodbe. Lahko, da bi bili tudi novi predlogi nesprijemljivi za slovenski krovní organizaciji z njunim skupnim predstavištvom, a s tem bi pokazala vsaj nekaj dobre volje. Toda avstrijska vlada in parlament sta začela spet s staro strategijo zavlačevanja, v upanju, da bosta vlekla zadevo še dvajset let tako naprej, kakor sta jo vlekla preteklih dvajset let od sklenitve državne pogodbe; medtem pa bo, tako si najbrž mislita, vprašanje slovenske manjšine na Koroškem sploh prenehalo obstajati. Dorasla bo nova generacija, od katere bo ie malokateri deležen pouka slovenščine, saj se da točno izračunati, kako pada število staršev, ki želijo tak pouk za svoje otroke, in na Koroškem bo živela le še tu pa tam, v redkih vaseh, peščica ljudi, ki se bodo še smatrali za Slovence. Te peščice se ne bodo več poznale med seboj, prenehala bo organizacijska povezanost med njimi. Životarile bodo vsaka zase in o kaki teritorialni »Slovenski Koroški« ne bo niti govora več.

To doseči, je nedvomno namen in cilj ne samo »Heimattiensta«, ampak tudi avstrijske vlade. Lahko si je predstavljati, da dobro ve, kako je bila ta strategija uspešna v preteklosti, in zato se zanaša, da bo zatrdno uspešna tudi zanaprej, vse do izhiranja slovenstva na Koroškem.

Če bi bile avstrijske vlade hitro dale koroškim Slovincem vse pravice, katere so jim bile dolžne dati, bi bilo danes stanje na Koroškem čisto drugače. Tudi če bi bilo to storjeno šele pred dvajsetimi leti, po skleni-

(dalje na 3. strani)

ENOTNOST - kategorični imperativ

»Na listi morajo biti tudi slovenski predstavniki. Ti v sedanji tržaški dejanskosti predstavljajo tisto plast, ki ima neposredne razloge, da se brani. Za prebivalce mestnega središča pomeni uničenje Krasa estetsko, čustveno in ekološko žalitev; za Kraševce pa pomeni neposreden atentat na njihov način življenja. Slovenci se politično delijo na bele in komuniste; menim pa, da bodo ob tej priložnosti znali opustiti vsakršno razliko in nudili svoj prispevek gibanju, ki se bije za ohranitev njihovih domov, gozda, zemlje, s čimer bomo preprečili, da postanejo izkoreninjenjenci, prisiljeni živeti v predmestju, ki bi bilo iztrgano iz njihovega Krasa.«

Tako je pred dnevi med drugim napisal tržaški državni pravobranilec Manlio Cecovini v tržaškem italijanskem dnevniku, ko je prvi od pobornikov akcije za ustanovitev t.i. »integralne proste cone« prišel jasno in javno na dan s predlogom, kako naj se na bližnji rok politično izkoristi 65 tisoč podpisov za znani zakonski predlog parlamentu. Za nadaljevanje učinkovitega boja proti ratifikaciji, oziroma proti izvajanju osimskih sporazumov med Italijo in Jugoslavijo dr. Manlio Cecovini, ki v Trstu tudi zaradi svojih literarnih poskusov ni tako neznan ime, predlaga ustanovitev »odbora za obrambo Trsta«, katerega glavna naloga naj bi bila sestaviti »občinsko listo«, ki naj

nastopi na prihodnjih upravnih volitvah v Trstu in se seveda po možnosti polasti občinske uprave. To naj bi bil neposredni cilj, ostala dva pa zakonodajna avtonomija v okviru dežele ter ustanovitev integralne proste cone.

Avtor članka je seveda zlil goliše gnoja na vse stranke, katerim je med drugim očital, da ne zastopajo koristi tržaškega prebivalstva, njihovi predstavniki pa bi morali odstopiti, česar niso naredili, ker hočejo ohraniti svoje privilegije.

Pred dvema tednoma smo v našem listu napisali, da se bo akcija proti osimskim sporazumom med sosednjima državama okrepila tudi po ratifikaciji zakonskega osnutka v senatni zbornici. Besede, ki jih je napisal Manlio Cecovini, nedvoumno potrjujejo naša predvidevanja, saj so poborniki akcije za integralno prosto cono že prišli na dan z jasnim političnim predlogom o ustanovitvi posebnega odbora za obrambo Trsta in o sestavi kandidatne liste, ki naj nastopi na upravnih volitvah v Trstu. Te volitve pa bi morale biti v letošnji jeseni.

V ta namen so začeli brenkati tudi na slovenske strune in se delati za zaščitnike ter branitelje koristi naših Kraševcev in celo njihovega »načina življenja«. Ni izključeno, da se jim bo posrečilo s svojimi lepimi

(Dalje na 2. strani)

D. L.

Smrt predsednika jugoslovanskega ZIS pri letalski nesreči

Jugoslovanski predsednik Tito je odpotoval v torek zjutraj na večdnevni obisk v Libijo, odkoder bo obiskal še Egipt, kjer se bo mudil do konca meseca. Tako je bilo vsaj predvideno. Toda kmalu po njegovem odhodu (odpotoval je z letalom) se je smrtno ponesrečil pri strmoglavljenju letala predsednik jugoslovanske vlade Džemal Bijedić, ko se je vračal z letalom iz Beograda, kjer se je poslovil od Tita. Z njim vred so se ponesrečili žena Razija in še šest drugih oseb, vse, ki so bile na letalu, s piloti vred. Domnevajo, da je bila krivda nesreče, ki se je zgodila blizu Kreševa, kakih 30 km od Sarajeva, kamor je bil Bijedić namenjen, snežni metež. Očitno je letalo treščilo v gor. Preiskava je v teku.

Bijedić je bil doma v Mostarju, v Hercegovini. Izhajal je iz muslimanskega okolja,

a se je že pred vojno vključil kot študent prava v komunistično gibanje. Po vojni je opravljal že razne važne funkcije. Kot človek, ki je bil rojen in je zrasel v tradicionalnem muslimanskem okolju, je bil posebno primeren, da je kot predsednik jugoslovanskega zveznega izvršnega sveta opravljal številne naloge v zvezi s politiko neuvrščenosti, ki jo vodi Jugoslavija, saj je znano, da je večina držav, ki pripadajo taboru neuvrščenih, muslimanska. Bijedić je najlaže našel psihološki in čustven stik z njihovimi predstavniki.

Po najnovejših vesteh je Tito odložil obisk v Egiptu in se bo vrnil domov, da bo navzoč pri imenovanju Bijedićevega naslednika in na pogrebu pokojnega predsednika zveznega izvršnega sveta.

RADIO TRST A

: : NEDELJA, 23. januarja, ob: 8.00 Poročila; 8.15 Dobro jutro; 8.30 Kmetijska oddaja; 9.00 Sv. maša; 9.45 Vera in naš čas; 10.00 Matineja; 10.30 Nedeljski sestanek; 11.00 Poročila; 11.05 Mladinski oder: »Rokovnjači«; 11.35 Nabožna glasba; 12.00 Poročila; 12.15 Glasba; 13.00 Ljudje pred mikrofonom; 13.15 Slovenske ljudje pesmi; 13.35 Klasično, a ne preravno; 14.00 Poročila; 14.05 Rock - opera; 14.35 Lahka glasba; 15.00 Šport in glasba; 19.00 Poročila.

: : PONEDELJEK, 24. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavdan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavdan; 9.30 Oblednica tedna; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz utrinek; 10.30 Poslušali boste; 11.30 Poročila; 11.35 Glasbena šahovnica; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Roman v nadaljevanju - Pavle Zidar: »Dim«, dramatisirala Zora Tavčar. Prvi del. Režija Mirko Mahnič; 14.25 Glasba; 15.30 Poročila; 16.00 Franz Schubert: Pet vokalnih kvartetov; 16.20 Melodije; 17.00 Poročila; 17.05 Orazio Fiume: Platneni bobni, operna enodejanka; 18.00 Poročila; 18.05 Srečanje z zborovodji; 18.25 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

: : TOREK, 25. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavdan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavdan; 9.30 Nekoč je bilo; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz utrinek; 10.30 Liki iz naše preteklosti; 10.40 Prosta pot med notami; 11.30 Poročila; 11.35 Ljudsko izročilo; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Pavle Zidar: »Dim«, drugi del; 14.25 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Primož Ramovš: Koncert za violino, violo in orkester; 17.5 Ansambli; 18.00 Poročila; 18.05 Problemi slovenskega jezika; 18.15 Slovenski zbori; 18.30 Glasbena panorama; 19.00 Poročila.

: : SREDA, 26. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavdan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavdan; 9.30 Dogodki iz naše zgodovine; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz utrinek; 10.30 Ženski liki v romanu; 10.50 Glasbena šahovnica; 11.30 Poročila; 11.35 Glasbena šahovnica; 12.00 Glasba; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Pavle Zidar: »Dim«, režija Mirko Mahnič; 14.25 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Flavtist Bruno Dapretto, pianist Luigi Toffolo; 17.25 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 »Slana voda«, veseloigra, napisal Lojze Cijak; 19.00 Poročila.

: : ČETRTEK, 27. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavdan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavdan; 9.30 Nekoč je bilo; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz utrinek; 10.30 Pogovori o slovenščini; 10.40 Pevke; 11.30 Poročila; 11.35 Naš posnetek; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 »Pavle Zidar«: »Dim«, režija Mirko Mahnič; 14.25 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Koncert Münchenskega noneta; 17.20 Kdo vam je bolj všeč; 18.00 Poročila; 18.05 Delavska gibanja;

: : PETEK, 28. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavdan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavdan; 9.30 Slovenske žene; 9.40 Koncert; 10.00 Poročila; 10.15 Jazz utrinek; 10.30 Včerajšnji poklici (Lelja Rehar); 11.00 Glasbena šahovnica; 11.30 Poročila; 11.35 Glasbena šahovnica; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Pavle Zidar: »Dim«, režija Mirko Mahnič; 14.25 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Melodije; 16.30 Za najmlajše; 17.00 Poročila; 17.05 Vasilij Mirk: Katrica in Na trgu za moški zbor; 17.35 Glasbena panorama; 18.00 Poročila; 18.05 Kulturni dogodki; 18.25 Altistka Marta Valetić; 19.00 Poročila.

: : SOBOTA, 29. januarja, ob: 7.00 Poročila; 7.20 Dobro jutro; 8.00 Novice; 8.05 Tjavdan; 9.00 Poročila; 9.05 Tjavdan; 9.30 Pojdimo se glasbo; 9.40 Koncert; 10.15 Jazz utrinek; 10.30 Družina v sobodni družbi (Lojze Zupančič); 10.50 Lahka glasba; 11.30 Poročila; 11.35 Pratika; 12.00 Glasba po željah; 12.45 Poročila; 13.00 Sestanek; 14.00 Novice; 14.05 Pavle Zidar: »Dim«, režija Mirko Mahnič; 14.25 Glasba; 15.30 Poročila; 15.45 Poslušajmo spet; 17.00 Poročila; 17.05 Izbirajte v disko; 18.00 Poročila; 18.05 »Odločitev«, igra, napisal Jože Zemljan, režija Stane Rastresen; 19.00 Poročila.

ENOTNOST - kategorični imperativ

(nadaljevanje s 1. strani)

besedami in izkoriščajoč določeno upravičeno zaskrbljenost prebivavstva na področju Trebč, Gropade in Padrič, kjer je po osimskih sporazumih predvidena ustanovitev industrijske proste cone, ujeti na limanice kakega kraškega kalina, se pravi spraviti na listo tudi kako slovensko ime. To bi bilo z njihovega stališča največji uspeh, za našo zamejsko skupnost pa vsekakor velik poraz.

Se je torej čas, da se vse te nakane preprečijo, da se Slovenci v Italiji resno in temeljito začnemo pripravljati na začetek izvajanja osimskih sporazumov, ki ne predvidevajo le ustanovitve industrijske proste cone na Krasu, temveč tudi globalno ureditev naših specifičnih manjšinskih vprašanj, in sicer z notranjimi pravnimi normami. Nikakor nas ne sme uspavati misel, da bodo demokratične in napredne stranke ustavnega loka, sindikati itd. imeli pri izvajanju osimskih dogovorov predvsem in vedno pred očmi naše probleme. Vse te sile bodo, spričo akcije, ki jo bodo dalje vodili bivši socialistični podžupan v Trstu Giuricin in tovariši, v prvi vrsti skrbele, kot je med drugim tudi razumljivo, da Giuricino-va ofenziva ne bi načela njihovega volilnega zbora, njihove volilne moči ter vpliva, čemur so — in o tem ne more biti nobene- ga dvoma — pripravljene, vsaj začasno, podrediti izvedbo tistih določil osimske pogodbe, ki se tičejo zaščite slovenske manjšine v Italiji.

Enotnost vseh sil slovenske manjšine v boju za priznanje in izvajanje njenih pravic je bila vedno koristna, a je danes naravnost kategoričen imperativ. Enotnost slovenskih sil bi morala priti do izraza, tako kar zadeva politično kot tudi gospodarsko vsebino osimskih sporazumov. Za vsako ceno pa se je treba izogniti pojavom, kot smo jim žal že bili priča, sicer za srečo bolj redkim, da nastane o tako pomembnem dokumentu, kot je osimski sporazum, kaka polemika med nami samimi, ki je v bistvu brezpredmetna in jalova, v resnici pa daje našim nasprotnikom odlično priložnost za najrazličnejše politične špekulacije v našo škodo. Enotnost slovenskih manjšinskih sil, podpora matične države ter modro in pametno povezovanje z italijanskimi demokratičnimi silami so pogoj in hkrati jamstvo, da osimski dogovori ne bodo ostali za nas kos papirja, temveč izhodišče ter podlaga za reševanje in urejanje naših specifičnih problemov.

—o—

Češkoslovaške oblasti so uradno potrdile, da so zaprli štiri disidente, ki so podpisali »Listino 77« in sicer pod obtožbo »resne kriminalne dejavnosti naperjene proti temeljem republike«. Aretirani so bili praški gledališki ravnatelj Otto Ornest, dramatik Vaclav Havel, časnikar Jiri Lederer in pisatelj František Pavlíček. Po mnenju drugih podpisnikov ima aretacija teh štirih predvsem namen prestrašiti tiste, ki bi še hoteli podpisati »Listino (karto) 77«.

Bo tokrat v Catanzaru prišla resnica na dan?

V teh dneh se je v Catanzaru pričelo četrto dejanje najpomembnejše sodne obravnave v povojni italijanski zgodovini. Pred sodiščem se bodo namreč zagovarjali osumljeni pokaia na milanskem trgu Fontana, kjer je bilo 12. decembra 1969 ubitih 17 ljudi, 88 pa ranjenih. Celotna zadeva se vleče že preko sedem let, predvsem zaradi prvotne hoteno napačne usmeritve preiskave, kasnejših sporov o kompetencah okrožnih sodišč, pa tudi zaradi molčečnosti določenih krogov, ki so delovali v okviru tajne varnostne službe SID.

Na zatožni klopi bi moralo biti 33 obtožencev, ki so razdeljeni v tri skupine: anarhisti z Valpredo na čelu, skrajni desničarji s Fredo in Venturo ter Giannettinijeva skupina, ki je bila povezana s SID-om. Trenutno je v zaporu le še Giannettini, medtem ko so bili ostali že pred časom izpušeni na svobodo. To velja tudi za Fredo in Venturo, ki so ju morali izpustiti na začasno svobodo, ker je potekel rok preventivnega zapora.

Morda bomo zdaj končno le zvedeli za resnico, predvsem pa za odgovornost tistih, ki so z lažnimi napotili zavlačevali preiskovalno delo in ga usmerjali na napačne sledi. Tudi iz ust črnih bombašev bi lahko prišli namigi na povezave črnih zarotnikov s političnimi voditelji. Ventura, ki je v zadnjih štirih letih spremenil svojo obrambo — zdaj trdi, da se je sestankov skrajnosedni-

čarskih zarotnikov udeleževal le zato, da bi kot levo usmerjen človek lahko vohunil za SID — namiguje, da so bili za zarotniki znani politiki in pri tem omenja Andreottija, Rumorja in Tanassija. Marsikaj pa bi znali povedati tudi tisti, ki so vodili preiskavo takoj v prvih mesecih po pokolu. Če se razni Malettiji in Miceliji ne bodo več skrivali za vojaško tajnostjo, bomo morda zvedeli, kakšno vlogo je igrala obveščevalna služba SID. Marsikaj pa bi znal povedati tudi policijski komisar Calabresi, ki pa je padel kot žrtev atentata. Ker Calabresija ni več, bi na odprta vprašanja lahko odgovoril bivši milanski kvestor Marcello Guida, ki v Trstu čaka na poziv catanzarskega sodnika. Bo Guida povedal kaj novega in kaj več?

Glede na to, kar nam je v zasebnem razgovoru povedal, tega ni pričakovati. Ponožil bo torej le prejšnje pričevanje, ko so se njegovi odgovori največkrat glasili »ne spominjam se več«, »nisem bil informiran«. 60-letni Guida, pred dvema letoma so ga upokojili, je doma iz Neaplja, v policijo je vstopil leta 1936, najvišjo stopnjo kariere pa je dosegel še zelo mlad. Ko mu je bilo komaj 23 let, je bil imenovan za kvestorja in v tej funkciji je služboval v najrazličnejših mestih Italije, med drugim tudi v Trstu in Gorici. Po milanskih dogodkih se je preselil dokončno v Trst, kjer sta poročeni tudi obe njegovi hčeri.

PROSTOR MLADIH

Razgovor z atletinjo »Bora« Ireno Tavčar

Primorski dnevaik je v prejšnjih dneh objavil anketo o najboljših in najbolj znanih slovenskih zamejskih športnikih prejšnjega leta, med katerimi se je uvrstila tudi Irena Tavčar. Za mlado atletinjo iz Devina je bilo leto 1976 prav gotovo izredno plodno, pa tudi uspehi, ki jih je Irena dosegla, so za naš šport zelo pomembni.

Da bi bralce Novega lista pobliže seznanili z obetajočo športnico, smo jo naprosili, naj nam kar sama kaj več pove o sebi, o svojih uspehih, pa tudi o drugih svojih zanimanjih.

Irena, kako to, da si se začela zanimati za to športno disciplino, ki ni, kakor se mi zdi, pri dekletih tako razvita kot pri fantih?

V metu krogla sem začela tekrovati že v nižji srednji šoli, ko so bile mladinske igre. Zadovaljna sem bila, ker sem dosegla dobro uvrstitev. Še bolj pa sem se navdušila, ko sem po televiziji gledala olimpijske igre v Münchnu leta 1972. Ko sem zapustila nižjo srednjo šolo, me je sošolka Sonja Antoni, ki se je tisto leto začela ukvarjati z atletiko, vprašala, ali bi prišla tekrovati za SZ Bor. Šla sem na tekmo in nato začela z rednimi treninji.

Morda bi kaj več povedala o tej športni disciplini? Kdo se pri nas še ukvarja s tem športom?

Meti obstajajo v tem, da orodje vržeš čim dlje. Imamo štiri vrste metov: met krogla, diska, kopja in kladiva, ki pa je le moška disciplina. Poleg krogla sem začela tudi z diskom. Pri »Boru« se poleg mene ukvarja z meti še nekaj deklet in fantov. Od teh bi omenila zlasti Loredano Kralj in Igorja Bigatona. Dekleta se najbrž boje metov, ker so metalke, ki jih vidimo po televiziji, precej obilne. Seveda je pri metih potrebna tudi fizična moč in se je nemoogoče izogniti vajam, ki krepijo mišice.

Koliko let že treniraš in kolikokrat tedensko? Bi mi povedala tudi, kakšni so tvoji dosežki uspehi?

Treniram nekaj več kot dve leti, in sicer 5-krat tedensko. Moj trener je Vojko Cesar, s katerim se vsi dobro razumemo, tako da med nami ni samo razmerja učitelj-ucenec, ampak smo tudi prijatelji. Ker trikrat tedensko treniram doma, mi to prihrani precej časa, vendar treningom posvečam tedensko približno devet ur, pri čemer ni vstet čas za prevoz v Trst in nazaj. Atletika je poletni šport, zato pozimi ne tekrovamo.

Odkar tekrovam, sem bila dvakrat na državnem prvenstvu za mlajše mladinke v metu krogla in lansko leto sem se uvrstila na tretje mesto. Moj osebni rekord je 11,40 m, medtem ko sem v disku postavila društveni in deželni rekord z 39,62 m, ki je tudi moj osebni rekord.

Je šport zate samo razvedrilo, ali pa je kaj več, morda nujnost, ki sedaj pogojuje tvoje življenje? Bi šport z lahkoto pustila?

Brez športa bi seveda lahko vseeno živela. Ne vem, če bi z lahkoto pustila atletiko, saj mi je poleg športa prijetna tudi družba. Če bi bila prisiljena pustiti aktivno udeleževanje, bi pa vseeno ohranila stike z atletiko.

Pa še kaj o tvojem značaju. Kolikor te poznam, se mi zdiš izredno preudarno, resno de-

kle. O svojih uspehih nerada govoriš. O tvojih dosežkih beremo v časopisu ali pa jih zvemo po radiu. Vsekakor je to, da se ne hvališ, zelo lepa lastnost. Kaj misliš o tem?

O svojem značaju lahko rečem to, da navadno skušam izpeljati do konca, kar sem začela, ali izvesti, kar so mi naročili. Kadar me kdo pohvali ali govore o tem, kar sem dosegla, mi je nerodno, ker ne vem, kaj bi k temu pripomnila. Zato raje molčim, vendar sem kljub temu zadovoljna, če kdo dobro govori o meni.

Poleg športa in seveda šole imaš še druga zanimanja. Bi mi povedala, katera so ta zanimanja?

Obiskujem tretji razred slovenskega učiteljskega v Trstu, poleg tega se učim harmonike pri Glasbeni matici v Nabrežini (naj povem, da mi je všeč posebno Bach). Pojem tudi v dekliškem zboru »Devin« že od njegove ustanovitve pred petimi leti. Kadar imam kaj prostega časa, berem, na koncerte in v gledališče pa grem zelo poredko.

Katere so tvoje želje za letošnje leto?

Če bo leto 1977 zame tako, kot je bilo leto 1976, mi ne bo žal bodisi v športu ali tudi drugače, vendar upam, da bo še boljše, kot je bilo zadnje.

—o—

Iz tega, kar je Irena povedala, je torej jasno razvidno, da ima veliko dobre volje, ki jo tudi krepi ljubezen do njene športne panoge, zato smo prepričani, da bo v prihodnosti še veliko dosegla. Vestnost in delavnost, ki sta zanjo značilni, jo bosta prav gotovo privedli do zavirljivih uspehov.

Razgovor je pripravila A. L.

—o—

Izšla je tretja številka skavtskega glasila »Jambor«. O njej bomo več spregovorili kdaj prihodnjič.

Delovna vnema Andreottijeve vlade

Ministrski predsednik Andreotti je bil na dvodnevem obisku v Bonnu, kjer se je pogovarjal s kanclerjem Schmidtom in drugimi, predvsem o italijanskih gospodarskih problemih in pomoči, ki naj bi jo nudila Nemčija kot partnerka Skupnega trga. Zunanji minister Forlani pa je bil na obisku v Moskvi, kjer je tudi razpravljaval predvsem o industrijskem sodelovanju med Italijo in Sovjetsko zvezo, kar bi odprlo Italiji možnost uvoza industrijske opreme v SZ. Tudi drugi člani Andreottijeve vlade pridno po-

tujejo v tujino in so postali pol ministri, pol trgovski potniki v interesu italijanskega izvoza in uravnovesenja plačilne bilance, od česar je seveda tudi odvisno odpravljanje gospodarske krize. Priznati je treba resnično prizadevnost Andreottijeve vladi.

Kar zadeva notranje politični položaj, je spet v ospredju vprašanje splava, kar Andreottijevi vladi in njeni »večini brez zaupnice« ne bo olajšalo življenja. Veliko nujnejši pa so gospodarski problemi in problemi javne varnosti. Trenutno je najbolj aktualno pogajanje s sindikati, da bi pristali na zreduciranje premične draginjske lestvice, ki je po mnenju vlade in finančnih ministrov pravi motor inflacije in draginje. Sindikati pa se upravičeno boje dati iz rok to vsekakor veliko pridobitev delavstva, ker ne vedo, če bi se to splačalo.

Odločilna pogajanja med vlado in sindikati o tem in o »pocenitvi dela« bodo prve dni februarja.

—o—

Konferenca italijanskih škofov je spet zavzela odločno stališče proti splavu; škofje so kot predstavniki desetih milijonov italijanskih katoličanov, kot so naglasili, poslali brzojavke, v katerih obsojajo splav, predsedniku republike, predsedniku vlade Andreottiju in predsednikom obeh parlamentarnih zbornic.

Ne se predajati zanosu zmagoslavja

(Nadaljevanje s 1. strani)

tvi državne pogodbe. Toda avstrijska vlada očitno ni imela nikdar resnega namena, da bi koroškimi Slovincem dala te pravice, vedno je prepuščala odločanje o tem nemško-nacionalističnim in novonacističnim krogom na Koroškem in si sama umivala roke, češ kaj morem jaz, to je ljudska volja.

To je hinavska strategija in taktika, o tem ni dvoma, a je uspešna in se bo, kot kaže, mirno nadaljevala. Zato se niti koroški Slovenci niti Slovenci nasploh ne bi smeli vdajati nekakemu zmagoslavju zara-

di začasnega taktičnega uspeha, ki smo ga dosegli glede štetja. Strategija avstrijske vlade in »Heimatsdiensta« (žal moramo zapisati IN, ker se obe strategiji krijeta) se zaradi tega ni spremenila. Nasprotno, postala bo, kot se zdi, le še bolj zagrizena in cinična. Zato moramo s tem računati in pravočasno misliti na protipoteze, ki morajo biti predvsem v čim večji politični in vsakršni dejavnosti ter v nenehni podpori in krepi-tvi slovenstva na Koroškem in slovenstva kot celote, kajti zdravje in moč prvega sta odvisna od zdravja in moči vsega narodnega telesa.

SIMPOZIJ O SOCIOGOSPODARSKIH IN PROSTORSKIH PROBLEMIH SLOVENCEV V ITALIJI

TRST, mala dvorana Kulturnega doma,
U. Petronio 2 - 27.-29. januar 1977

PROGRAM

27. JANUAR 1977

Začetek ob 15.30

Vladimir KLEMENČIČ - Karel ŠIŠKOVIČ
Izhodišča za vrednotenje sociogospodarskih
in prostorskih problemov Slovencev v Italiji.
Aleš LOKAR
Nekateri vidiki družbeno-gospodarske po-
dobe Slovencev v Italiji.

Darij CUPIN

Sociogospodarski položaj tržaške pokraji-
ne s posebnim ozirom na probleme Slovencev.

Darko BRATINA

Sociogospodarski položaj goriške pokrajine
s posebnim ozirom na probleme Slovencev.
Valentino SIMONITTI

Prostorska problematika ob potresu v Be-
neški Sloveniji.

Ferruccio CLAVORA

Nerazvitost in izseljenstvo.

RAZPRAVA

28. JANUAR 1977

Začetek ob 15.30

Mario GARIUP

Sociogospodarska in nacionalna podoba
prebivalstva v Ukvah in Ovčji vasi (Kanalska
dolina).

Salvatore VENOSI

Jezikovna vprašanja Kanalske doline in
strukture prebivalstva v žabnicah.

Viljem ČERNO

Sociogospodarski problemi občine Bardo.

Marino VERTOVEC

Sociogospodarska struktura občine Germek.

Enzo MARCON

Sociogospodarski problemi občine Dreka.

RAZPRAVA

29. JANUAR 1977

Dopoldansko zasedanje

Začetek ob 9. uri

Jože CEJ - Mirjam KOREN - Mirko PRI-
MOŽIČ in drugi

Štandree pri Gorici kot primer utesnjeva-
nja določene družbene, gospodarske in narodne
skupnosti.

Mitja RACE

Problematika tovarnega postajališča na Fer-
netičih pri Trstu.

Marija AMBROŽIČ POČKAR

Posebni aspekti razvoja obmejnih območij.

Mirko PAK

Oskrba v obmejnem prostoru.

RAZPRAVA

POPOLDANSKO ZASEDANJE

Začetek ob 15.30

Toussaint HOČEVAR

Meddržavna industrijska cona - teoretski
in aplikativni aspekti.

Vito SVETINA - Marjan KLEMENČIČ -

Pavel ŠTRANJ

Analiza prostorskih, sociogospodarskih in
narodnostnih problemov na območju predvide-
ne jugoslovansko-italijanske proste industrijske
cone na tržaškem Krasu.

RAZPRAVA

Koncert in ekumensko srečanje v Nabrežini

Nabrežina je pred kratkim dobila novega
župnika g. Bogomila Breclja, ki je prišel iz
Zgonika. Povezanost zadnjih dveh službo-
vanj je g. Breclj hotel prikazati s koncer-
tom božičnih pesmi, ki so jih v župni cerkvi
peli združeni cerkveni zbori iz Doberdoba
(kjer je najprej župnikoval), Zgonika in
Nabrežine. Zbore je vodil Lavrenčič iz Do-
berdoba. Lepo je bilo videti nabito cerkev,
kot se to dogodi ob redkih prilikah, pred
oltarjem mogočni mešani zbor, v prvih klo-
peh pa osnovnošolske in srednješolske otro-
ke, ki so tudi nastopali.

Župnik Breclj je najprej pozdravil in se
zahvalil vsem prisotnim, zlasti še sodelujo-
čim, nakar je predal besedo domačinu g.
Markuži, ki je s pesniško besedo povezoval
program in opozarjal na globlji pomen bo-
žičnih pesmi. Združeni zbori so zapeli sle-
deče pesmi: Na polnoči grede, Božji nam je
rojen sin, Presveta noč, Angelsko petje,
Raduj človek moj, Noč božična in Pastirci
iz spanja. Ob koncu prvega dela so bili
pevci in pevovodja deležni velikega odobra-
vanja z burnim ploskanjem. Sledil je govor
komenskega dekana Krapeža, ki je govoril
o pomenu tega ekumenskega srečanja. Naj-
bolj je poudaril medsebojno ljubezen vseh,
zlasti še kristjanov, ki se moramo ljubiti in
iskati to, kar nas druži, ne pa poudarjati

to, kar nas ločuje. Spomnil je na velikega
papeža Janeza in patriarha Antenagoro, ki
sta začela pisati novo stran zgodovine kri-
stjanov.

Sledilo je prijetno presenečenje, ko so
nam osnovnošolski otroci ob pomoči nekaj
srednješolk pod skrbnim vodstvom g. Legi-
ševe zapeli najprej božično Pastirci, kam
hitite, nato še dve moderno uglasbeni Ko
bi ljudje ljubili se in Pesem vesela naj Go-
spoda slavi. Zlasti ti dve zadnji pesmi so
zelo navdušili vso publiko in seveda starše,
ki so nagradili najmlajše s pristrčnim plo-
skanjem.

Tako se je zelo domače končalo prvo sre-
čanje župnika s farani. Idealno je župnik
prikazal enotnost svojega poslanstva z
združitvijo treh zborov, ki nam vsem kaže-
jo kako moramo sodelovati in predvsem ka-
ko se moramo ljubiti.

Ko smo odhajali iz cerkve, smo imeli ob-
čutek zadovoljstva in vsi smo izrazili željo,
da bi to bilo le prvo izmed cele vrste sre-
čanj in prireditvev v tem občestvu, kjer smo
morda vsi skupaj nekoliko zanemarjali svo-
jo dolžnost.

n k

—o—

V Tržaški knjigarni je dobiti tudi decembr-
sko številko »Kladiwa, lista »napredne slovenske
mladine« na Koroškem.

PISMA UREDNIŠTVU

Spoštovano uredništvo,

Že dolgo časa prejemam Vaš list in sem na
splošno zadovoljen z njim, ker zvem iz njega,
kaj se dogaja med našo manjšino v Italiji, na
Tržaškem, Goriškem in v Beneški Sloveniji. Ne
moti me, če objavljate bolj bistvene kot podrob-
ne stvari, kajti zanima me ravno bistveno, ne
pa podrobnosti. Zdi se mi tudi, da je ravno
Novi list doslej najbolj točno zadel bistvo pro-
blema koroških Slovencev in njihovega boja za
enakopravnost in za ohranitev narodne identi-
tete Gre za to, da slovenstvo tam utrdimo in
da dobe ljudje več narodnega ponosa in samo-
zavesti. Za to pa je potrebno poseči v zgodovi-
no in jih prepričati o tem, da so tam tudi oni
pravi domačini, saj so bili tam še pred bavar-
skimi priseljenci in vsiljenimi grofi. Ne sme se
opustiti načelo teritorialne enotnosti Slovencev
na Koroškem nasproti nemško-nacionalistične-
mu poskusu »Heimatdiensta« in drugih, da se
jih »atomizira«, to je, da se jih razbija na ne-
šteto med seboj ločenih otočkov.

Pogrešam pa v Novem listu poročil o Slo-
vencih v svetu, o zdomcih ali izseljencih, kakor
nas pač hočete imenovati. Zakaj ni v listu ničesar
o tem, kako živijo in kako se godi Sloven-
cem v Nemčiji, Franciji, Švici, na Švedskem, v
Združenih državah, Kanadi, kjer sam bivam, in
drugod?

M.R., Windsor, Ont.

Mi bi radi prinašali tudi novice o tem, kako
živijo Slovenci v svetu, če bi jih dobivali. Toda
slovenski zdomci očitno — in to velja tudi za
Vas — ne čutijo potrebe, da bi sami poročali o
tem. Kako pa naj na drug način zvemo, kako

se jim godi? Ne moremo se spuščati v to, da bi
samo ponatiskovali take vesti po drugih virih.
Od zdomcev samih je v prvi vrsti odvisno, ko-
liko slovenski tisk, posebno na Tržaškem in
Goriškem, piše o njih, saj nimamo možnosti, da
bi si organizirali tam redne dopisnike ali pošil-
jali k njim »leteče« reporterje.

UREDNIŠTVU

—o—

Spoštovani,

v vašem listu št. 1114 (7.1.1977) ste v osmrtni-
ci dr. Vladimira Truhlarja med drugim zapisa-
li: »O tem (o duhovnih elementih pri sloven-
skih pesnikih in pisateljih) je objavil več raz-
prav, toda rokopis knjige o tem mu je Mohor-
jeva družba v Celju baje vrnila, enako tudi ro-
kopis njegove nove pesniške zbirke.«

Resnica pa je, da je rokopis razprav o abso-
lutnem v delih slovenskih pesnikov in pisate-
ljev po svojem redovnem predstojniku sam zah-
teval nazaj, pesniške zbirke pa nam ni nikoli
ponudil v objavo.

Prosim, da ta popravek objavite v nasled-
nji številki vašega lista.

S spoštovanjem

Rafko Vodeb, tajnik MD

Radi objavimo pojasnilo. Toda pedatek, za
katerega gre, smo dobili iz kroga, ki je bil bli-
zu rajnemu p. Vladimiru Truhlarju, in nismo
imeli vzroka, da mu ne bi verjeli. Zdi se nam
tudi, da se za dejstvom, da zahteva kak avtor
svoj rokopis od založbe nazaj, vendarle vedno
skriva neka napetost med njima, pa naj je
vzrok za to na eni ali na drugi strani.

Dejavnost slovenske konzulte v Gorici

V zadnjem času beležimo živahno aktivnost konzulte za slovenska vprašanja v Gorici, ki se je spoprijela predvsem z dvema vprašanjema, pomembnima za tukajšnjo slovensko narodno skupnost. Prvo zadeva nove gradnje za slovenske šole v Gorici, za katere lahko zapišemo, da so ostale brez lastnih poslopij, saj so se morale skoraj vse preseliti. Tako se je otroški vrtec iz ulice Croce preselil v ulico Forte del Bosco, iz ulice Randaccio v ulico Vittorio Veneto, prav tako tudi osnovna šola, medtem ko se je nižja srednja šola »Ivan Trinko« preselila v nekdanje semenišče v ulici Alviano pri Rdeči hiši. V isti stavbi začasno gostujeta tudi učiteljske »Simon Gregorčič« in gimnazija - licej »Primož Trubar«. Na prvi pogled zgleda vse lepo in prav, saj so na primer prostori v ulici Alviano mnogo primernejši od tistih, v katerih so se prej stiskale slovenske šole, vendar je tudi ta rešitev samo začasna, kajti stavba je last škofije, ki jo je občina dala v najem, od te pa ni pričakovati, da bo vanjo vlagala večja finančna sredstva. Zato slovenska konzulta v Gorici zagovarja stališče, da je potrebno zgraditi dve novi slovenski šolski središči, eno v južnem in eno v severnem delu mesta, ki naj bosta čimbolj dostopni slovenskim šolarjem in dijakom. S temi vprašanji

je slovensko posvetovalno telo v zadnjem času seznanilo predstavnike več strank ustavnega loka v Gorici, s katerimi se je sestalo na ločenih dvostranskih pogovorih.

Drugo žgoče vprašanje, ki zadeva Slovence na Goriškem, je predmestje Štandrež in njegova obdelovalna zemlja, last slovenskega prebivalstva. Ni treba ponavljati, kakšen pomen ima ta za slovensko narodnostno skupnost in sploh za kmetijstvo na Goriškem, kjer pomenijo povrtnine s štandreškega polja važno gospodarsko postavko. Že bežen razgled po štandrežu in bližnji okolici nam pokaže, kako se je korenito spremenilo njegovo zunanje lice v povojnih letih, ko so bili tu zgrajeni številni novi stanovanjski bloki in industrijski objekti. Štandreški kmetje so za razlašeno zemljo, potrebno za te naprave, dobivali smešno nizke odškodnine, vzporedno z urbanističnimi spremembami pa se je uničevalo nekoč tudi zunaj goriške dežele poznano in cenjeno vrtnarstvo. Najnovejši predlogi konzulte za slovenska vprašanja v Gorici, ki se je sestala v petek, 14. t. m. na goriškem županstvu, hočejo predvsem zaustaviti to nespametno početje, ki utegne uničiti značilno gospodarsko dejavnost na Goriškem, katere nosilec je prav slovensko prebivalstvo. Stališča konzulte se naslanjajo na izsledke raziskave Slovenskega raziskovalnega inštituta iz Trsta in predlagajo spremembo dosedanjega regulacijskega načrta, ki za kmetijsko dejavnost predvideva le 11,5 ha zemljišča. Konzulta predlaga, naj se javno in zasebno zeleno površino na področju štandreža razglasi za kmetijsko površino, s čimer bi za kmetijsko dejavnost pridobili 58 ha, potrebno pa je tudi zmanjšati površino 18 ha, ki je namenjena za gradnjo ljudskih stanovanj. Slovensko posvetovalno telo nadalje predlaga, naj bi spremenili regulacijski načrt tudi v zvezi z izgradnjo tovarnega postajališča pri Jeromitišču. Na tem področju naj bi še nadalje ostala kmetijska dejavnost, tovarno postajališče pa naj bi gradili med letališčem in industrijsko cono v ulici Fermi, kjer bi ime-

li boljšo povezavo z novo avtomobilsko cesto in z železniško progo.

V zvezi s temi pobudami slovenske konzulte v Gorici je treba poudariti, da se predstavniki slovenske narodnostne skupnosti niso omejili samo na proteste, marveč so nastopili tudi s spreminjevalnimi predlogi, za katere upamo, da jih bodo pristojni dejavniki resno vzeli na znanje in ukrepali tako, kot je v skladu z življenjskimi koristmi Slovencev na Goriškem.

»EMIGRANT« V GORICI

SKPD »Mirko Filej« v Gorici priredi v nedeljo 23. t.m. ob 16. uri v Katoliškem domu »Beneški večer«. Na sporedu bosta igra »Emigrant« ki je bila uprizorjena na »Dnevu emigranta« v Čedadu, in nastop beneškega pevskega zbora.

—0—

Novice

20. t.m. se je izvršila predaja poslov v Beli hiši. Vlado je prevzel predsednik Jimmi Carter. Menijo, da bo šel dosedanji predsednik Ford za predavatelja na kako univerzo, kar pa seveda ne pomeni, da se ne bo več zanimal za politiko. Možno je, da se bosta spet srečala s Carterjem čez štiri leta, na prihodnjih predsedniških volitvah, ker dajejo Fordu možnosti, da bi bil spet imenovan za kandidata republikanske stranke, saj je izgubil nasproti Carterju samo za malo tisoč glasov.

Obenem s Fordom se je poslovil od svojih uradov na zunanjem ministrstvu tudi »vedno nasmejani« Kissinger. Pravijo pa, da se ni na široko nasmihal, ko je odhajal iz hiše, kjer je toliko let vedril po mili volji. Tudi on bo baje nadaljeval svojo univerzitetno kariero, kjer je predaval prej novejšo evropsko zgodovino. Tam je postal občudovavec Metternicha in skušal posnemati njegovo politiko »reševanja« mednarodnih problemov z vsiljenimi kompromisi.

Za štiridesetletnico, odkar je na čelu jugoslovanske komunistične partije, nameravajo Titu tretjič podeliti red narodnega (ljudskega) heroja. Letos bodo slovesno obhajali tako to štiridesetletnico kot tudi Titovo 85-letnico, ki bo, kot znano, maja.

Novice z Goriškega

Jutri, v petek, nastopa v palači Attems v Gorici, s samostojnim koncertom, oktet Gallus iz Ljubljane. Prireditelji sodi v okvir abonmajske glasbene sezone, ki jo prireja Glasbena matica, SPZ in ZSKP. Umetniški vodja okteta je Milivoj Šurbek. Pričetek koncerta ob 20. uri.

V torek, 18. t.m., so se v gostišču na Marku nad Šempetrom sestali predstavniki SKGZ iz Gorice z delegacijo družbeno-političnih organizacij iz Nove Gorice. Zamejsko zastopstvo je vodil Gorazd Vesel, novogoriško pa Lojze Lah. Razpravljali so o perečih vprašanjih slovenske manjšine, zlasti še v luči osimskih sporazumov, in se dogovorili za čim tesnejše načrtno sodelovanje Slovencev na obeh straneh meje.

Na zadnji seji števverjanskega občinskega sveta prejšnji teden so svetovalci odobrili sklep o najetju posojila 10 milijonov lir za premostitev primanjkljaja občinske blagajne, poslušali pa so tudi poročilo strokovnjakov prof. Aleša Lokarja in arh. Marina Kokorovca iz Trsta o deželnem urbanističnem načrtu s posebnim ozirom na števerjansko občino. Občinski svet je razpravo o načrtu preložil na eno prihodnjih sej. Sprejel je tudi resolucijo, ki obsoja sodne procese proti vidnejšim članom slovenske manjšine v zadnjem času.

V četrtek, 13. t.m., so v Solkanu pokopali Avgusto Klemenčič, vdovo po pok. višjem sodnem svetniku dr. A. Komavcu. Pokojnica, ki je starejšim Goričanom znana še iz predvojnih časov, je dočakala 83 let, bila je narodno zelo zavedna in je tako vzgojila tudi svoje otroke, do zadnjega pa se je živo zanimala za zamejske Slovence. Sorodnikom izrekamo tudi naše sožalje.

Srečanje Benečanov s Tolminci

Letošnje srečanje med predstavniki tolminske občine in zastopniki beneško-slovenskih društev v Starem selu pri Kobarižu, do katerega je prišlo prejšnji četrtek, je imelo še poseben pomen. Za nami je namreč leto, ki je zahtevalo hude žrtve in preizkušnje od prebivalstva ob Soči in Nadizi, vendar lahko zapišemo, da je prav potres še bolj zblizal in povezal slovenske ljudi na obeh straneh državne meje. Na srečanju v Starem selu je spregovoril v imenu tolminske delegacije predsednik občinske konference SZDL Franc Kravanja, ki je izrazil upanje, da bodo osimski sporazumi pripomogli h krepitvi stikov med Slovenci v Italiji in Jugoslaviji, beneškim Slovincem pa je zaželel, da bi čimprej obnovili svoje porušene domove. Predsednik kulturnega društva »Ivan Trinko« v Čedadu in občinski svetovalec v Bardu, prof. Viljem Černo, se je v imenu vseh Benečanov zahvalil za pomoč, ki jo je Slovenija, čeprav sama moč-

no prizadeta od potresa, nudila tudi beneškim Slovincem. Prof. Černo je nadalje izrazil upanje, da se bo proces narodnega prebujanja v Beneški Sloveniji nadaljeval, to pa obvezuje odgovorne dejavnike, da tudi na to ozemlje razširijo pravice, ki jih že uživajo tržaški in goriški Slovenci. Govornik je nadalje seznanil tolminske sobesednike s pomembnimi izjavami videmskega nadškofa msgr. Battistija, ki se je na letošnjem dnevu emigranta v Čedadu javno opravičil za krivice, ki jih je proti Slovincem v Benečiji v preteklosti zagrešila cerkvena oblast.

Viljem Černo je ob koncu svojega govora izročil Francu Kravanji v les izrezljano podobo, ki prikazuje velikega buditelja beneških Slovencev msgr. Ivana Trinka, delo domačega ljudskega umetnika Ivana Nicotisa iz Sedlišč. Srečanju v Starem selu je prisostvoval tudi jugoslovanski generalni konzul v Trstu Ivan Renko.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Ob smrti Stanka Cajnkara

V sredo so pokopali pri Sv. Tomaža v Slovenskih goricah pisatelja in teologa Stanka Cajnkara ki je v ponedeljek nenadno umrl v Ljubljani, star 76 let. Bil je bogoslovni profesor in dolgoletni dekan teološke fakultete.

Poleg službe profesorja teologije in drugih duhovniških funkcij je bil Stanko Cajnkar tudi odličen pisatelj in dramatik. Pri Mohorjevi družbi v Celju je objavil več leposlovnih knjig, med katerimi je najbolj znan in najboljši obsejni roman »Noetova barka«, zajet iz ptujskega študentovskega življenja v letih pred zadnjo svetovno vojno. Cajnkar je bil tedaj profesor verouka na gimnaziji in razrednik, potem ko je moral zaradi svojih že »koncilskih« idej zapustiti predavateljsko stolicu v mariborskem bogoslovju. Svoje študente je imel zelo rad in jih skušal razumeti. To je bila nemirna, bojevit, nacionalno in socialno revolucionarna ter za vso moderno evropsko problematiko občutljiva mladina, ki je prihajala največ iz revnih agrarnih področij okrog Ptuj. Zaradi njegovih svobodoljubnih in domoljubnih idej in visoke izobrazbe, ki si jo je med drugim pridobil na visoki šoli v Parizu, se je mladina rada zbirala okrog njega, ne samo v šoli, ampak tudi v njegovem stanovanju, polnem knjig in revij tudi v tujih jezikih, zlasti v francoščini. Znal jo je zainteresirati za religiozne, kulturne, narodne in socialne probleme. Občudovanje pa je vzbujal ne le zaradi svojega znanja, ampak tudi zaradi svoje svetovljanske uglašenosti.

Širši slovenski javnosti je postal Cajnkar znan že v predvojni letih po svoji drami »Poptopljeni svet«, v kateri je prikazal probleme duhovnika, ki ne ostaja pasiven spricho socialnih in moralnih problemov modernega sveta, v okviru katerih skuša rešiti tudi svoje osebne probleme vesti in odgovornosti. Drama, ki je doživela krstno predstavo v ptujskem gledališču — v glavnih vlogah so igrali tudi njegovi študentje — je povzročila v tedanji slovenski, zlasti katoliški javnosti po svoji objavi v »Dom in svet« polemične odmeve. Stanko Cajnkar si je pridobil z njo sloves enega najbolj modernih slovenskih duhovnikov in za moderno problematiko najbolj občutljivih pisateljev, pa tudi kot izreden stilist.

Vojni čas je preživel kot begunec - dušni pastir največ v Košani na Krasu, kjer je sodeloval z osvobodilnim gibanjem, ker je videl, kaj je pomenilo primorskemu ljudstvu in da mu je nudilo zgodovinsko priložnost, da se osvobodi izpod fašistične oblasti in italijanske zasedbe ter se spet združi s Slovenijo. Po vojni je opravljal poleg duhovniške službe bogoslovnega profesorja razne odgovorne javne funkcije, med

drugim v verski komisiji; bil je nekaj časa tudi zvezni poslanec v ustavodajni skupščini v Beogradu in blažil, kolikor je mogel, odnose med Cerkvijo in novo oblastjo. Spet se je lotil pisanja, pri Mohorjevi družbi pa je v naglem zaporedju objavil nekaj knjig, ki jih je bil napisal delno že med vojno, tako roman »Noetova barka«, povesti »Po vrnitvi«, zajeto iz povojne obnove, in »Križnarjevi« ter zgodovinski roman »Sloven iz Petovije«, iz časa kneza Kocelja in njegove slovensko - panonske države. Napisal je tudi nekaj dram in dramatiziral omenjeni zgodovinski roman. Ugajale so tudi njegove novele, ki jih je objavil delno že tik pred vojno, delno po njej in v katerih je najbolje prišel do veljave njegov neepski pripovedni talent. Čeprav v njih ni veliko dogajanja, pa je posrečeno orisal človeške like, zlasti dekleta in fante, ki jih je spoznal med svojimi študenti. Te novele, pa tudi druga svoja pripovedna dela, je preživel, v slogu duhovitega dialoga in razmišljanja, s svojo vedro, a nekoliko preveč idilično življenjsko filozofijo. Tudi v življenju ni bil toliko človek odločnih dejanj kot pa meditacije, diskusije in blažive človeških in socialnih konfliktov.

Ker pa v povojnem času s svojimi leposlovnimi deli in duhovnimi in moralnimi problemi v njih ni več našel pravega odmeva v javnosti, ki je spricho katastrof, ki so se bile z vojno in vsem, kar je sledilo, zgrnile na slovenski narod, otopela zanje, mu je to zagrenilo literarno ustvarjanje in je nehal pisati, čeprav bi bil lahko dal od sebe še veliko več, kot je dal. In nedvomno bi bil ob tem še zrastle kot pripovednik, kar bi bilo še posebno važno spricho

pomanjkanja pripovedništva, ki bi bilo primereno za Mohorjevo družbo. Tako se je vedno bolj omejeval na priložnostne članke v Mohorjevem koledarju in drugod, ki pa so bili daleč od tistega, kar je pokazal v literaturi. V njih se ni mogel izviti iz določene konvencionalnosti, v prizadevanju, da ne bi nikogar prizadel in da bi obrusil ostrine problemov v želji po miru in skladnosti v novi slovenski družbi. Taka družbena harmonija, pravična do vseh in v znamenju medsebojne strpnosti, dialoga in razumevanja, je bila vedno njegov ideal. Velike zasluge pa si je pridobil kot prevajavec in komentator svetopisemskih tekstov, v katere je vložil ves svoj izredni čut za lepoto jezika.

Nedvomno je bil ravno Stanjo Cajnkar eden tistih slovenskih pisateljev, ki je najbolj pazil na jezik in ga tudi obvladal v vsem njegovem bogastvu in lepoti in eden najbolj »evropskih«. V obeh pogledih je bil zelo soroden Vladimiru Truhlarju, in slučaj je hotel, da sta odšla v večnost kmalu drug za drugim in resnično pustila v slovenski katoliški kulturi vrzeli, ki ju ne bo lahko zapolnili.

F. J.

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU
Kulturni dom

ANONIMO VENEZIANO:
BENEČANKA
(La Veneziana)
Prvič v slovenščini

Režija: MARIO URŠIČ

V petek, 21. t.m. ob 20,30 - Abonma Red A - premierski
v soboto, 22. t.m. ob 20,30 - Abonma red B - prva sobota po premieri
v nedeljo, 23. t.m. ob 20,30 - Abonma red C - nedelja po premieri
v sredo, 26. t.m. ob 20,30 - Abonma red D - mladinski v sredo
v četrtek, 27. t.m. ob 20,30 - Abonma red E - mladinski v četrtek

Za popravke v zgodovinskih učbenikih

Avstrijski časnikar Fritz Csoklich je objavil pred kratkim v graškem dnevniku »Kleine Zeitung« članek, ki je imel naslov »Die Bücher des Hasses« (Knjige sovraštva) in v katerem je komentiral prvi sestanek avstrijskih in jugoslovanskih zgodovinarjev z namenom, da bi popravili zgodovinske učbenike in odstranili iz njih vse tisto, kar ni resnično oziroma kar samo vzbuja sovraštvo do sosednega naroda, namesto da bi prispevalo k dobremu sosedstvu in sožitju. Do tega sestanka je prišlo po vzgledu sestankov, na katerih so se svoj čas shajali avstrijski in italijanski zgodovinarji. Tisti sestanki, ki so imeli sicer namen popraviti zgodovinske učbenike, so — kot pravi Csoklich — prispevali k temu, da se je ozračje pogajanj o Južni Tirolski odločilno izboljšalo. Iz tistih sestankov pa se je tudi porodila ideja, da bi se sestali tudi avstrijski in jugoslovanski zgodovinarji. Res so se sestali nedavno v nižjeavstrijskem kraju Göding. Na sestanku so obravnavali temo »Podonavska monarhija in jugoslovansko vprašanje od 1848 do 1918«. Predavanja zgodovinarjev obeh strani so se odlikovala po stvarnosti, ki se ni uklanjala ideologiji, piše nadalje Fritz Csoklich. Enkrat so jugoslovanski zgodovinarji zaprosili za prekinitev konference, da bi lahko uskladjili svoja stališča. Že samo ta primer dokazuje, pripominja Fritz Csoklich, kako različno se gleda na jugoslovansko

vprašanje s hrvatskega ali srbskega ali slovenskega stališča, in kako nepravilno je prikazovati vse »monolično«. Končno so se sporazumeli, da se bodo nadaljevali sestanki zgodovinarskih komisij z obeh strani. Od tega sicer ni pričakovati kakega recepta za rešitev slovenskega vprašanja na Koroškem, vendar pa to lahko pomaga k počasnemu spreminjanju in boljšanju medsebojnih odnosov, če se šolarji ne bodo več učili iz svojih šolskih zgodovinskih učbenikov sovraštva do drugega naroda.

V koroški izdaji dnevnika »Kleine Zeitung« je poročala o tem sestanku avstrijskih in jugoslovanskih zgodovinarjev Irmgard Bärnthaler. V drugih avstrijskih listih pa ni bilo opaziti poročil o njem, ker se je vršil ravno po štetju manjšin v Avstriji, ko je bila vsa pozornost tiska obrnjena na komentiranje štetja in jim je pomen zgodovinarskega sestanka ušel.

Taki sestanki zgodovinarjev pa se ne bi smeli omejevati samo na obravnavanje takomenovanega jugoslovanskega vprašanja, ki je v bistvu bolj notranje jugoslovansko vprašanje, ampak bi se morali lotiti celotnega odnosa avstrijskega zgodovinarstva do slovenske zgodovine, pa tudi slovenskega zgodovinarstva do skupne avstrijsko - slovenske zgodovine v nekdani tisočletni avstrijski državi, kajti na obeh straneh hudo izkrivljajo resnično zgodovinsko dogajanje.

V OCENO SMO PREJELI

»Nova Mladika«, št. 1, 1977, Celje.

»Trinkov koledar«, 1977, Gorica.

»Zbornik Svobodne Slovenije«, 1973 - 1975, Buenos Aires.

Milena Merlak »Zimzelene luči«, pesmi. Trst. Založila Mladika. 1976 o Božiču. Strani 52.

»Jambor«, št. 3, 1977, leto IV., Notranje glasilo tržaških skavtinj in skavtov.

Varnega avta ni

Doslej so se ponesrečili vsi poskusi, da bi izdelali popolnoma varen avto, torej tak, ki bi ostal pri trčenjih cel in v katerem bi se lahko počutil voznik in potniki popolnoma varni. Teoretično bi moral biti tak avto podoben tanku in bi moral voziti največ s hitrostjo 15 km na uro. To bi bilo pa seveda nesmiselno in bi avto s tem sploh izgubil svojo glavno značilnost, namreč hitrost in udobnost. Zato so glavne ameriške in evropske avtomobilске tovarne že opustile raziskave o popolnoma varnem avtu in se zdaj omejujejo na posamezne izboljšave, ki zagotavljajo večjo varnost, predvsem pa opozarjajo, v zvezi z avtomobilskimi klubi in drugimi strokovnjaki, da je odvisna varnost avtomobilске vožnje predvsem od *pravilne* in *previdne* vožnje. Vozniki naj bi se izogibali vsakršnega nepotrebnega tveganja.

—o—

DRUŠTVO

SLOVENSKIH IZOBRAŽENCEV
Donizettijeva ulica št. 3 — Trst
vabi na srečanje s profesorjem
ARDUINOM CREMONESIJE

Prijatelja Slovencev in slovenske kulture bo javnosti predstavil prof. Martin Jevnikar.

Srečanje bo v društvenih prostorih v ponedeljek, 24. januarja 1977, ob 20.15.

—o—

P. Vladimira Truhlarja, teologa in pesnika, so položili k večnemu počitku v grobnico jezuitskega reda na Žalah v Ljubljani, kamor so ga prepeljali iz Južne Tirolske, kjer ga je doletela smrt.

Socialni kotichek

Obdavčenje družinskih doklad

Družinske doklade bodo podvržene obdavčenju, kot katerikoli dohodek odvisnega dela. Vendar je ta uvedba izzvala nasprotovanja glede na to, da družinske doklade, ki imajo poseben značaj, niso izvzete od obdavčenja niti v minimalnem obsegu. Zato je bilo določeno po zamotanem računskem postopku 10% povišanje doklad v korist tistih, ki so podvrženi davčnim odtegljajem, še predno so jim izplačani prejemki.

Izkazalo se je, da je poenostavljenje nujno potrebno, za kar je poskrbel nedavni zakon, ki je določil sledeče:

— od 1. januarja 1977 naprej je samo 50% celotnega zneska doklad podvržen davčnim odtegljajem.

— od 1. januarja 1978 naprej so družinske doklade popolnoma proste davčnih odtegljajev na dohodek.

Enakih ugodnosti so deležne tudi družinske doklade k pokojnikom ter še dodatni družinski prispevki in pokojninski poviški za vsedržavne družinske člane.

Za obsežnejša obvestila se lahko obrnete na Patronat EPACA v Trstu, ul. Roma 20, tel. št. 38100, kjer vam bodo nudili brezplačno in v celoti vso potrebno pomoč.

ZA KMETOVALCE

Določitev nevarnih kmečkih del za zaščito dela otrok

Odlok predsednika republike št. 432 z dne 20.1.1976 določa nevarna, težavna in nezdrava dela za zaščito dela dečkov in odrasčajočih.

Kr zadeva kmetijstvo, je zaposlitev otrok, ki še niso dopolnili 16 let in žensk do 18 let prepovedana v sledečih dejavnostih:

1. dela, ki dopuščajo obdelave sredstev za zatiranje in preprečevanje okuženj, ravnanje s takimi sredstvi, njih izdelavo in uporabo.
2. dela na rižnih poljih,
3. dela v hladilniških skladiščih.
4. dostop v kletne prostore, v katerih se vrši vrenje, v razdobju od 1. septembra do 30. novembra, nadalje dostop v silose, do hranilnikov goriva, do bencinskih tankov, jaškov ali jam, v katerih so snovi, ki povzročajo okuženje in do drugih za varnost in zdravje neprimernih prostorov.
5. upravljanje in vzdrževanje prevoznih vozil ter delovnih strojev na mehanski pogon, priklapljanje priklopnih vozil ter delovnih orodij in priprav na kmetijske traktorje,
6. ravnanje z biki in s plemenskimi žrebci ter njih oskrbovanje,
7. privezovanje in podiranje dreves, ravnanje z drevesnimi debli ter njih prevoz.

Za potrebna pojasnila se obrnite na ZVEZO NEPOSREDNIH OBDELOVALCEV ZEMLJE v TRSTU, ulica Roma 20.

—o—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Aldo Nicolaj
STARA GARDA

Režija: MARIO URŠIČ
V nedeljo, 23. t.m. ob 20. uri v gledališču
»F. Prešeren« v BOLJUNCU

ČLOVEK PROTI LETU 2000

POGLED V ZGODOVINO ZRAČNEGA VOHUNSTVA

Po »Münchnu« se je Frederick Winterbottom, član obveščevalne službe letalskega štaba, znašel v precejšnjih težavah. Imel je namreč veliko »prijateljev« in znancev na visokih položajih v Nemčiji (mimogrede povedano: v senčnih koticčkih nemške oholosti se je skrival manjvrednostni kompleks do aristokratskih anglosaških bratrancev; nacisti so kot parveniji bili temu še prav posebno izpostavljeni in so se radi ponašali z britanskimi in inozemskimi prijateljstvi. Javnosti skoro neznani vohun stoletja, Slovenec Vladimir Vauhnik, nam v svojih spominih na primer opisuje, kako so se nacistični povzpelniki naravnost pulili tudi za povabila na večerje in pa slavlja na jugoslovanskem veleposlaništvu). Da se povrtno k Winterbottomu in njegovim problemom! Po svojih nemških znanstvih je z lahkoto in mimogrede prihajal do »neuradnih«, a izredno koristnih vesti. Do septembra 1938. Po tem datumu so se nemški varnostni ukrepi tako zaosttrili, da se je curek informacij skrčil na nekaj anemičnih kapljic. V stiski se je spomnil na mladeniška leta v prvi svetovni vojski, ko je kot pilot pogosto spremljal fotografska letala in osebno ugotovil, da lahko preskrbijo odlične informacije. Bolj kot je o zadevi premišljeval, bolj se je v njem utrjevalo prepričanje, da je končno našel izhod iz zagate. Najti je bilo treba še pravega moža

za tako delo in srečno naključje ga je spravilo v stik z nekim Avstralcem

Sydney Cotton je bil svojevrsten mož: stalno je osporaval ortodoksno in izhrojena pota, ljubil je pustolovščino zaradi nje same, najbolj pa je slovel po tem, da je vedno »tako ali drugače« dosegel to, kar je hotel — v sebi je nosil morskega roparja in ga s svojim življenjem svojemu stoletju primerno tudi izrazil. Z Winterbottomom sta skupaj ustanovila fiktivno letalsko trgovsko družbo in cpečila razkošen dvomotorni Lockheed A 12 s tremi fotografskimi aparati.

Zadnje mereze pred izbruhom 2. svetovne vojske je bilo še kar precej poletov in letalskega trgovanja. 28. julija 1939 je bil v Frankfurtu velik letalski rally. »Kolosalni« Lockheed je vzbujal splošno pozornost in prav kmalu je eden od generalov dal razumeti, da bi mu ne bil neljub polet s tem letalom. Cotton mu seveda ni mogel odreči: med svetovljanskim kramljanjem so kamere, ki so bile nameščene nekako pod njunima sedežema, verno in marljivo snemale polja, letališča, utrdbe, depoje municije. Kmalu se je generalov izlet razvedel in v naslednjih dneh je bilo baje kar precej tekmovanja za brezplačen polet...

Posnetki so povzročili pri britanskem letalskem štabu precejšnjo senzacijo, še zlasti ko je v prvi vojni akciji uradno izvidništvo popolnoma odpovedalo. Vojno letalstvo je na primer od Cottona hotelo izvedeti, kako da se mu niso

orosile leče na fotoaparatih in Cotton je orisal svojo domisljico: treba je bilo speljati topli zrak, ki prihaja od hlajenja motorja, na fotografske kamere. Rešitev je bila seveda preveč preprosta, da bi jo lahko letalsko poveljstvo upoštevalo. Cotton se je nato ponudil, da sam dokaže uspešnost sistema in pilotira bombnik Blenheim nad Wilhelmshaven, kjer se je zbirala nemška vojna mornarica. Predlog je bil odbit z ugovorom, da civilistu ni mogoče »posoditi« letala. Ob tem so se razšli. Cotton je takoj nato dal ogreti motorje svojega Lockheeda...

Pri Costance Babbington-Smith, zvesti kronistki te vojne specializacije, najdemo verne opis dogodkov, ki so sledili. Na zborovanju ob desetih naslednjega jutra je Cotton žel veliko občudovanja z albumom dobro uspeših posnetkov. Vsi so si bili edini, da so odlični, in eden od generalov je pripomnil, da si seveda v vojnem času ni pričakovati take kvalitete. Končno je le nekdo vprašal, kdaj so bile slike posnete. »Ob 15.15 včeraj«, je mirno odgovoril Cotton. »Kje?«, je istočasno vprašalo več glasov. »Točno nad kraji, ki ste jih želeli fotografirati.«

Naslednje jutro je bil Cotton predstavljen poveljniku letalskega štaba, siru Cyrillu Newallu. »Čestitam vam, kljub 'krivoverskim' metodam V veselje mi je naznaniti vam, da so posnetki služili svojemu namenu.« Nato ga je brez ovinkov vprašal: »Kaj je narobe s fotografijo RAF-a?« »Če res želite resnico, vas moram opozoriti, da sem Avstalec. Angleži pravijo krampu orodje, o nas pa gre glas, da ga imenujemo prekleti pikon.« Newall se je nasmehnil in ga vprašal, če ima morda že kak zmenek za kosilo.

(Dalje na 8. strani)

Indijanski rezervati naj bi postali 51. ameriška država

Združene države so obhajale v lanskem letu 200-letnico svojega obstoja. Po televiziji smo lahko videli, kako praznujejo ta jubilej tudi Indijanci, toda oni so edino ljudstvo, ki se nimajo pri tem ničesar veseliti.

Nedavno je bil sprožen predlog, naj bi postal otok Portorico v Srednji Ameriki, ki je zdaj samo pod ameriško upravo, 51. država Združenih držav. O tem se bo izreklo tamkajšnje prebivavstvo z referendumom. Toda prav bi bilo, če bi ameriška vlada in kongres še prej proglasila za 51. državo Združenih držav vse indijanske teritorije (rezervate) na svojem ozemlju. Vsi skupaj bi lahko sestavljali posebno, 51. državo, pri čemer bi si vsak rezervat ohranil svojo notranjo jezikovno avtonomijo, vsi skupaj pa tudi svojo posebno etnično zaščito pred preplavljenjem z belim prebivavstvom. Slovenci smo se vedno zanimali za Indijance, kot dokazujejo med drugimi primeri škofa Baraga, etnologinje Sušnikove v Paragvaju in slovitega Primorca Be-

nigarja v Argentini. Ali ne bi bilo dobro, da bi zdaj ameriški Slovenci preko svojih organizacij, tiska in svojih ljudi v kongresu in v drugih javnih ustanovah dali pobudo za ustanovitev indijanske države v okviru Združenih držav? S tem bi bile popravljene krivice, ki so se jim godile in ki se jim vsaj do neke mere še vedno dogajajo.

Indijancev je danes v Združenih državah okrog 550.000, ki so porazdeljeni na kakih 100 rezervatov.

—O—

»ATLETIKA« Š. Z. BOR

Š.Z. Bor je izdalo čedno šapilografirano publikacijo velikega formata na 24 straneh (listih) z datumom december 1976, ki prinaša poleg uvodnih člankov v slovenščini in italijanščini vse najboljše rezultate članov in članic združenja v preteklem letu in njihovo primerjavo z rezultati prejšnjih let, pa tudi nekaj člankov. Uvodnika v slovenščini in italijanščini je napisal Peter Zupan.

Menimo, da je prav, da je uvodnik tudi v italijanščini, kajti med člani in članicami Bora je tudi mladina, ki ne zna slovensko, in tako je dvojezičnost tu na mestu, kajti z njo moramo sami dajati vzgled, kadar je to primerno in upravičeno, ne pa je zahtevati samo od drugih. Bilo bi razveseljivo, če bi našli dvojezični članek tudi v publikaciji takega športnega društva druge tukajšnje narodnosti, v katerega je vključena tudi slovenska mladina. Vemo, da obstajajo taka društva. Naj bi se zgledovala po Boru. Bor pa zaradi tega gotovo ni in ne bo manj slovenski.

MIHAJLOV »MED DVEMA OGNJEMA«

Mihajlo Mihajlov je zaradi dolge gladovne stavke baje hudo oslabil, tako da so njihova žena, mati in razne druge osebnosti ob podpori organizacije Amnesty International zaprosili predsednika Tita, naj bi mu olajšali bivanje v ječi ali ga dal prestaviti iz strogega zapora v Sremski Mitrovici v kak blažji zapor.

Ljubljansko »Delo« pa je v sredo glede Mihajlova poročalo v članku iz Beograda: Pristojni organi, med njimi tudi zdravstveni, pa trdijo, da je Mihajlov ohranil svojo normalno telesno težo, da se ni zatekel h gladovni stavki in da razen hrane, ki jo dobi v zaporu, je tudi živila, ki si jih lahko kupi v trgovini v zaporu. Prav tako navajajo, da njegovo zdravstveno stanje ne vzbuja zaskrbljenosti in da je, prav kakor drugi zaporniki, pod zdravstvenim nadzorom. Mihajlov ima vse pravice, ki gredo zapornikom v jugoslovanskih zaporih. Lahko dobi časopise, knjige, pisalni stroj, lahko posluša poročila, sprejema obiske itd.

Srečni Mihajlov, za katerega z dveh strani tako skrbijo!

»DIM«

V tednu od ponedeljka, 24. do sobote, 29. januarja bo tržaška radijska postaja oddajala v pasu Za mlade dramatizacijo romana Pavleta Zidarja »Dim«.

Avtor je eden najplodnejših in najvidnejših predstavnikov današnje slovenske književnosti; v njegovih delih se zrcalita današnji čas in slovenski človek. V Dimu, ki ga je za radio dramatizirala Zora Tavčar v šestih delih, bodo zaživele pred nami nadvse plastično in realistično tovarniške Jesenice s svojimi plavži, dimniki in sirenam. Spoznali bomo razmere med vojno, ki jih je avtor opisal z očitno avtobiografsko noto.

Radijsko izvedbo je z igralci Radijskega odra in z večjo režisersko roko pripravil Mirko Mahnič. Oddaje bodo na sporedu vsak dan ob 14.05.

Izdajatelj: Engelbert Besednjak nasl. • Reg. na sodišču v Trstu dne 20.4.1954, štev. 157 • Odgovorni urednik: Drago Legiša • Tiska tiskarna Graphart Trst - ulica Rossetti 14 - tel. 77-21-51

NOVICE

»International Herald Tribune«, ki izhaja v Parizu, piše (18. t.m., da ima Italija tajen sporazum s Palestinsko osvobodilno fronto, po katerem izpustijo v Italijo vse palestinske teroriste, ki padejo v roke italijanski policiji, palestinska organizacija pa se je obvezala, da ne bo vršila terorističnih dejanj v Italiji. Obe strani se baje držita te tajne pogodbe in Italija dosledno izpušča vse aretirane in obsojene teroriste.

Velik in neugoden odmev je imela po vsem civiliziranem svetu usmrtnost na smrt obsojenega Garyja Gilmora v jetnišnici v Utahu. Res, da je na smrt obsojen sam na vse kripelje zahteval, da se ga usmrti, toda to je bil bolj psihopatski primer kot pa primer vesti. Zakaj je obsojenec tako obupal nad seboj in nad življenjem, da ga je absolutno odklanjal? To bi se moralo vprašati tudi ameriško sodstvo in vsa družba, ne pa da sta »rešila« primer s tem, da sta ugodila obupancu, in mu omogočila tudi neke vrste samomor.

—O—

STALNO SLOVENSKO GLEDALIŠČE V TRSTU

Carsten Krüger - Ludwig Volker

M A K S Ž V I Ž G A Č

mladinska igra v dveh delih

V petek, 21. t.m. ob 11. uri in 15.30 v gledališču

»F. Prešeren« v BOLJUNCU

V torek, 25. t.m. ob 15.30 v Kulturnem domu v Trstu

—O—

V Tržaški knjigarni je na prodaj nova pesniška zbirka Milene Merlak »Zimzelene luči«, ubrana na motive cerkvenega in ljudskega prazničnega leta. Zbirko je založila »Mladika«, lepo tiskarsko opremo pa ji je dala tiskarna Graphart v Trstu. Zbirka obsega 34 pesmi in šteje 52 strani.

ČLOVEK PROTI LETU 2000

(Nadaljevanje s 7. strani)

Med kosilom sta se domenila, da bo Cotton formiral posebno enoto in imel pri tem blanko menico. Ta kar ni mogel verjeti ušesom in je menil, da bo prav, če nekoliko zgledi vode: »Seveda lahko računate s tem, da bom naredil vse po svojih močeh, da ostanem v rutini in navedah RAFa. »Za božjo voljo, nikar! Potrebni ste mi, če opravite po svoje. Hočem rezultate!«, se je glasil nepričakovan odgovor.

Teh nekaj epizod daje človeški okvir prvemu velikemu koraku na poti do modernega letalskega izvidništva. Videli smo, da je Cotton znal biti po potrebi tudi izredno iznajdljiv in kako se je znašel v vsakem položaju. Tako je, recimo, s preprosto tehnično domisljico dosegel, da je lahko stoodstotno računal na funkcionalnost fotografskih kamer. Po svojem naravnem nagnenju in specializaciji pa je bil predvsem pilot. Kot tak je bil, zlasti pa še v tej začetni fazi, izredno občutljiv predvsem za letalsko plat celotne zadeve. Zato ni čudno, da prav njemu dolgujemo prvi revolucionarni poseg v to stroko.

Bistvo letalskega izvidništva ni boj, pač pa varno in zanesljivo prinašanje podatkov; v nasprotju z dotlej ustaljeno prakso so za to službo primerna le najhitrejša letala, da lahko uidejo sovražnim lovcom. Imeti morajo tudi čimvečji akcijski radij, da lahko prinašajo poročila od čimdalje. Obe zahtevi sta v navzkrižju z oborožitvijo in zato jo je popolnoma odstranil. Dal

je nato namestiti še dodatni rezervoar; izvedenci v Farnboroughu so mu še izboljšali sistem za ogrevanje kamer, specialisti Rolls-Roycea pa so mu na poseben način spolirali krili in trup, tako da se je trenje zmanjšalo in se je hitrost letala izdatno povečala. Na papirju te spremembe morda ne naredijo posebnega vtisa, vendar so bile prava revolucija za vojaško teorijo tiste dobe. Kako je bila ta vsidrana prav v psihologijo ljudi, kažejo težave, na katere je Cotton v prvih časih zadeval pri rekrutiranju pilotov za svoj odsek: bilo jih je sram, da so morali bežati, ker so leteli na neoboroženem letalu; pa čeprav je to bil Spitfire, sen vsakega pilota, najhitrejši in najpopolnejši lovec tiste dobe. Znana je anekdota o obisku Göringa pri pilotih v Franciji, ko si je bila Luftwaffe že izdatno skrhala zobe v bitki za Anglijo. Potem ko je izročil uradna priznanja pilotom, ki so se bili odlikovali v bitkah, jim je postavil še retorično vprašanje, česa si najbolj žele.

Po mučni zadregi mu je mlad as Messerschmittov zabrusil v obraz: »Spitfirov, gospod maršal!« Za Nemce je bila ta želja seveda neuresničljiva, toda tudi Cotton se je moral presneto potruditi, da je končno le prišel do prvih dveh Spitfirov: kot vsi ostali na nenemški strani, so tudi Britanci stopili v vojno popolnoma nepripravljeni in zato jim je vsak Spitfire odtehtal svojo težo v zlatu.

S.M.